

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОСТОРОВО – КЛАСТЕРНИЙ БІЗНЕС

УДК 005.52:658.15

ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОРПОРАТИВНУ КУЛЬТУРУ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.280519.104.496

JEL: G32, L62, M14

Андросова О. Ф., к.е.н.

Національний університет «Запорізька політехніка»

Стаття присвячена аналізу та оцінюванню динаміки відносних показників фінансової стійкості на підприємствах машинобудування в країні та їх впливу на корпоративну культуру. Доведено, що аналіз відносних показників оцінювання фінансової стійкості на підприємствах машинобудування проводиться за такими напрямками: порівняння фактичних значень коефіцієнтів з нормативними на дату складання кожного балансу це сприяє формуванню упередженому висновку про фінансову стійкість, недостатню фінансову стійкість, або фінансову нестійкість підприємств машинобудування за нормативним значенням показника; порівняння фактичних значень коефіцієнтів у динаміці для значення тенденцій у зміні фінансової стійкості підприємства машинобудування: з погляду оцінювання фінансової стійкості підприємств, що аналізуються, за даним відносним показником необхідно сформулювати висновок про поліпшення, або погіршення фінансового стану підприємства машинобудування та з'ясувати, як це вплинуло на стратегію підприємства та корпоративну культуру. З'ясовано, що за допомогою аналізу коефіцієнтів можна виявити сильні та слабкі фінансові характеристики підприємств машинобудування. Динаміку відносних показників фінансової стійкості можна використати для контролю за діяльністю підприємств машинобудування, а також, щоб пересвідчитися, чи зможе підприємство сплатити свої короткострокові зобов'язання, або покрити фіксовані платежі доходами. На підставі значень показників фінансової стійкості можна будувати кредитну політику в банківських установах, а також використовувати для порівняння переваг з іншими підприємствами машинобудування. Доведено, що позитивність динаміки запасів оцінюються на основі зіставлення з динамікою фінансових результатів діяльності підприємства. З'ясовано, якщо темпи приросту фінансових

результатів діяльності підприємств машинобудування перевищують темпи приросту запасів, це свідчить про підвищення ефективності їх використання.

Ключові слова: стратегія; корпоративна культура; фінансова стійкість; показник; підприємства машинобудування; коефіцієнт покриття запасів; маневреність робочого капіталу; коефіцієнт автономії; показник фінансового левериджу

UDC 005.52:658.15

EVALUATION OF DYNAMICS OF RELATED INDICATORS OF FINANCIAL STABILITY IN MACHINE-BUILDING ENTERPRISES IN UKRAINE AND THEIR IMPACT ON CORPORATE CULTURE

DOI 10.30838/ P.ES.2224.280519.104.496

JEL: G32, L62, M14

Androsova o., phd in economics

National university «Zaporozhye Polytechnic»

The article is devoted to the analysis and evaluation of the dynamics of relative indicators of financial sustainability at the enterprises of machine building in the country and their impact on corporate culture. It has been proved that the analysis of relative indicators of financial stability evaluation at the enterprises of mechanical engineering has been carried out in the following directions: comparison of actual values of coefficients with normative at the date of drawing up each balance, this contributes to the formation of a biased opinion on financial stability, insufficient financial stability, or financial instability of enterprises of mechanical engineering on the normative values of the indicator; comparison of the actual values of the coefficients in the dynamics for the significance of the trends in the change in the financial sustainability of the mechanical engineering industry: from the point of view of assessing the financial stability of the enterprises under analysis, it is necessary to formulate a conclusion on the improvement or deterioration of the financial condition of the engineering industry and to determine how this was affected by this relative indicator on enterprise strategy and corporate culture. It has been shown that using the coefficients analysis one can find strong and weak financial characteristics of mechanical engineering enterprises. The dynamics of relative indicators of financial sustainability can be used to control the activities of mechanical engineering companies, as well as to verify whether the company can meet its short-term obligations or to cover fixed income payments. Based on the values of indicators of financial stability, it is possible to build a credit policy in banking institutions, and also use it to compare advantages with other enterprises of mechanical engineering. It is proved that the positive dynamics of stocks is estimated on the basis of comparison with the dynamics of financial results of the enterprise. It is ascertained that if the growth rate of financial results of the enterprises of mechanical engineering exceeds the growth rates of stocks, this indicates an increase in the efficiency of their use.

Keywords: strategy; corporate culture; financial stability; index; enterprises of

mechanical engineering; coefficient of stock coverage; labor turnover maneuverability; autonomy coefficient; financial leverage indicator

Актуальність проблеми. Велике значення для підприємств машинобудування має забезпечення фінансової стійкості, нехтування яким у майбутньому призводить до значних фінансових втрат. Тільки фінансово стійке та прибуткове підприємство має гарні перспективи стабільного економічного зростання. Тому на даному етапі ця проблема є дуже актуальною та потребує ретельного дослідження.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням оцінювання відносних показників фінансової стійкості в Україні займалися такі науковці, як Ю. М. Тютюник, В. М. Шелудько, А. В. Череп, В. О. Подольська, О. В. Яріш, К. В. Ізмайлова, М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон.

В реаліях сьогодення забезпечення фінансової стійкості підприємств машинобудування є однією з найбільш важливих проблем, так як недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності й відсутності у підприємств коштів для подальшого розвитку. Проте незважаючи на значні напрацювання науковців, це питання потребує більш детального дослідження.

Мета роботи. Проаналізувати та оцінити динаміку показників фінансової стійкості на підприємствах машинобудування, виявити сильні та слабкі фінансові характеристики підприємств, що аналізувалися.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підприємствах машинобудування фінансову стійкість характеризує система фінансових показників (коефіцієнтів), які розраховуються як співвідношення абсолютних показників, активу та пасиву. Фінансова стійкість підприємств машинобудування дозволяє охарактеризувати таке їх становище, за якого вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності цих підприємств. Отриманий від господарської діяльності прибуток, забезпечує самофінансування та незалежність підприємств машинобудування від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Виявити сильні та слабкі фінансові характеристики підприємств машинобудування можна за допомогою аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості. Щоб уникнути банкрутства на даних підприємствах, управлінський персонал використовує цю інформацію для ретельного контролю за діяльністю підприємств машинобудування.

Управління фінансовою стійкістю підприємства за першою ознакою визначають за системою узагальнюючих та часткових показників. Узагальнюючим показником фінансової незалежності є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів. Тому необхідно послідовно порівнювати вартість запасів з наявністю власного оборотного капіталу, довгостроковими зобов'язаннями, короткостроковими кредитами та позиками. Фінансову стійкість підприємства характеризують часткові показники фінансової стійкості. Проведемо аналіз показників фінансової стійкості на підприємствах машинобудування ПАТ «Мотор Січ», ПАТ «Запоріжтрансформатор».

В табл. 1 проаналізуємо показники фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ».

Згідно даних розрахунків в табл. 1, на підприємстві відбувається збільшення R_k , це свідчить, що підприємство здатне платити поточні борги та у нього є можливість розширити виробництво. У підприємства є абсолютна можливість перетворення активів. На підприємстві збільшення частки запасів призводить до уповільнення оборотності обігових коштів. Збільшення цього коефіцієнта свідчить, що частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах забезпечує свободу фінансового маневру. Підвищення коефіцієнта забезпечення власними обіговими коштами запасів показує наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами. Коефіцієнт покриття запасів у 2013-2014 рр. відповідав нормативу, а в 2015-2016 рр. відбулося його зменшення, але у 2017 р. почалося збільшення, що вказує на позитивні зміни. $K_{авт} > 0,5$, протягом п'яти років цей коефіцієнт відповідає нормативу. Ступінь залежності підприємства від зовнішніх зобов'язань проявляється у 2013 р., 2015р, 2017 р. $K_{ман.в.к.} > 0,5$; на підприємстві за останні п'ять років коефіцієнт маневреності власного капіталу відповідає нормативу. Аналіз даного коефіцієнта концентрації позикового капіталу вказує на його збільшення у 2015 р., 2017 р., що не відповідає нормативу. $K_{ф.с.} > 1$. Коефіцієнт фінансування на підприємстві перевищує норматив, власні кошти перевищують позикові, що вказує на фінансову стійкість підприємства. $K_{фін.лев.} < 0,25$. Коефіцієнт фінансового левериджу не відповідає нормативу. $K_{фін.ст.} = 0,85-0,90$. Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі не відповідає нормативу.

Таблиця 1 – Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ»

Показник	Формули	Періоди							Відхилення (±) 2017р від							2017р у % до						
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15								
Власні обігові кошти (робочий функціонуючий капітал)	$R_k = BK_{\text{я}} + ДЗ\text{-}НА$	4687270	5745173	7113395	948829	12597540	7910270	6852367	5484145	11648711	268,76	219,27	177,10	1327,6								
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$R_{\text{з.в.к.}} = \text{власні обігові кошти} / \text{оборотні активи}$	0,64	0,69	0,64	0,64	0,69	0,05	0	0,05	0,05	107,81	100,00	107,81	107,81								
Маневреність робочого капіталу	$M_{\text{р.к.}} = \text{Запаси} / \text{Робочий капітал}$	1	0,96	1,01	1,12	1,05	0,05	0,09	0,04	-0,07	105,00	109,38	103,96	93,75								
Маневреність власних обігових коштів	$M_{\text{в.о.к.}} = \text{Кошти} / \text{Власні обігові кошти}$	0,047	0,08	0,13	0,13	0,19	0,143	0,11	0,06	0,06	404,26	237,50	146,15	146,15								
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$K_{\text{з.в.о.к.}} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Запаси}$	1	1,05	0,98	0,9	0,95	-0,05	-0,1	-0,03	0,05	95,00	90,48	96,94	105,56								
Коефіцієнт покриття запасів	$K_{\text{покр.зап.}} = \text{нормальні дже-рела покриття запасів} / \text{Запаси}$	1,11	1,13	1,07	0,96	1,02	-0,09	-0,11	-0,05	0,06	91,89	90,27	95,33	106,25								

Продовження табл. 1

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)		$K_{\text{авт.}} = \text{Власний капітал} / \text{Пасиви}$	0,67	0,7	0,65	0,68	0,65	-0,02	-0,05	0	-0,03	97,01	92,86	100,00	95,59
Коефіцієнт фінансової залежності		$K_{\text{фін.зав.}} = 1 - K_{\text{авт}}$	0,33	0,3	0,35	0,32	0,35	0,02	0,05	0	0,03	106,06	116,67	100,00	109,38
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу		$K_{\text{ман.в.к}} = \text{Власні оборотні кошти} / \text{Власний капітал}$	0,6	0,62	0,66	0,67	0,77	0,17	0,15	0,11	0,1	128,33	124,19	116,67	114,93
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		$K_{\text{конц.п.к}} = \text{Позиковий капітал} / \text{пасиви}$	0,33	0,3	0,35	0,32	0,35	0,02	0,05	0	0,03	106,06	116,67	100,00	109,38
Коефіцієнт стабільності (коефіцієнт фінансування).		$K_{\text{ф.с}} = \text{Власні кошти} / \text{позичені кошти}$	2,03	2,34	1,85	2,17	1,83	-0,2	-0,51	-0,02	-0,34	90,15	78,21	98,92	84,33
Показник фінансового левериджу		$K_{\text{фін.лев}} = \text{Довгострокові зобов'язання} / \text{Власні кошти}$	0,16	0,15	0,17	0,088	0,19	0,03	0,04	0,02	0,102	118,75	126,67	111,76	215,91
Коефіцієнт фінансової стійкості		$K_{\text{фін.ст}} = \text{Власні кошти} + \text{довгострокові зобов'язання} / \text{пасиви}$	0,78	0,81	0,76	0,74	0,77	-0,01	-0,04	0,01	0,03	98,72	95,06	101,32	104,05

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2 – Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Запоріжжестрансформатор»

Показник	Формули	Періоди					Відхилення (±) 2017р від					2017р у % до				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
1 Власні обігові кошти (робочий функціонує чий капітал)	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
	$R_k = VK_{\text{р}} + ДЗ_{\text{НА}}$	-569262	-1647482	1098409	-6566027	-7406270	-6837008	-5758788	-8504679	-840243	1301,03	449,55	-674,27	112,80		
	$R_{\text{з.в.к.}} = \text{власні обігові кошти} / \text{оборотні активи власними коштами}$	-0,3	-0,3	0,88	-4,76	3,97	4,27	4,27	3,09	8,73	-1323,33	-1323,33	451,14	-83,40		
	$M_{\text{р.к.}} = \text{Запаси} / \text{Робочий капітал}$	-0,94	-0,22	0,21	-0,035	-0,098	0,842	0,122	-0,308	-0,063	10,43	44,55	-46,67	280,00		
	$M_{\text{в.о.к.}} = \text{Кошти} / \text{Власні обігові кошти}$	-0,54	-0,048	0,088	-0,016	-0,07	0,47	-0,022	-0,158	-0,054	12,96	145,83	-79,55	437,50		
	$K_{\text{заб.в.о.к.}} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Запаси}$	-1,06	-4,55	4,67	-28	-10,2	-9,14	-5,65	-14,87	17,8	962,26	224,18	-218,42	36,43		
	$K_{\text{покр. зап.}} = \text{нормальні джерела покриття запасів} / \text{Запаси}$	2,08	1,76	14,61	-0,38	0,8	-1,28	-0,96	-13,81	1,18	38,46%	45,45%	5,48%	-210,53		

Продовження табл. 2

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)		$K_{авт.} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}}$	0,25	0,1	0,47	-1,18	-1,16	-1,41	-1,26	-1,63	0,02	-464,00	-1160,00	-246,81	98,31
Коефіцієнт фінансової залежності		$K_{фін.залеж.} = 1 - K_{авт.}$	0,75	0,9	0,53	-0,18	-0,16	-0,91	-1,06	-0,69	0,02	-21,33	-17,78	-30,19	88,89
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу		$K_{ман.в.к} = \frac{\text{Власні оборігові кошти}}{\text{Власний капітал}}$	-0,6	-0,45	0,64	1,5	1,45	2,05	1,9	0,81	-0,05	-241,67	-322,22	226,56	96,67
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		$K_{конц.п.к} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{пасиви}}$	0,74	0,9	1,47	2,18	2,16	1,42	1,26	0,69	-0,02	291,89	240,00	146,94	99,08
Коефіцієнт стабільності (коефіцієнт фінансування).		$K_{ф.с} = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{кошти позичені}} = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{кошти фінансування}}$	0,34	0,11	0,32	-0,54	-0,54	-0,88	-0,65	-0,86	0	-158,82	-490,91	-168,75	100,00
Показник фінансового левериджу		$K_{фін.лев} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власні кошти}}$	0,29	0,28	0,085	-0,034	-0,043	-0,333	-0,323	-0,128	-0,009	-14,83	-15,36	-50,59	126,47
Коефіцієнт фінансової стійкості		$K_{фін.ст} = \frac{\text{Власні кошти} + \text{довгострокові зобов'язання}}{\text{пасиви}}$	0,33	0,13	0,51	-1,14	-1,11	-1,44	-1,24	-1,62	0,03	-336,36	-853,85	-217,65	97,37

Джерело: розроблено автором

В табл. 2 наведено аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Запоріжтрансформатор».

Згідно розрахунків табл. 2, у підприємства оборотні активи не фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань, підприємство не має можливості розширити своє виробництво. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів не відповідає нормативу ($R_{з.в.к} \geq 2$) протягом аналізованого періоду 2013- 2017 рр. У підприємства недостатньо запасів у власних обігових коштах, що обмежує свободу маневру власними коштами, також відсутня частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах, окрім періоду 2015 р. На підприємстві запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів не забезпечені довгостроковими стабільними джерелами. Коефіцієнт покриття запасів відповідав нормативу в 2013 р. 2015 р., 2017 р. Періоди 2014 р., 2016 р. характеризуються низьким та від'ємним показниками, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Коефіцієнт автономії ($K_{авт} > 0,5$) не відповідає нормативу за період, що аналізується. Підприємство не в змозі виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів. Коефіцієнт фінансової залежності відповідає нормативу за період 2014 – 2015 рр., 2016 – 2017 рр. він є від'ємним. Цей нормативний коефіцієнт ($K_{ман.в.к} > 0,5$) відповідає нормативному значенню тільки в 2015 р., в інші періоди він від'ємний, або не відповідає нормативу. З розрахунків видно, що підприємство залежить від позикового капіталу, використовує його в формуванні активів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу не відповідає нормативу, з кожним роком підвищується. Коефіцієнт фінансування ($K_{ф.с} > 1$) не відповідає нормативному значенню за період, що аналізується, 2013 – 2017 рр., підприємство фінансово нестійке. Показник фінансового левериджу за 2013 – 2014 рр. не відповідає нормативу ($K_{фін.лев} < 0,25$), в 2015р він значно зменшився, а в 2016 – 2017 рр. став від'ємним. Розрахунки коефіцієнта фінансової стійкості свідчать про те, що частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі ($K_{фін.ст} = 0,85 – 0,90$) не відповідає нормативу.

Висновки. Як свідчать дані розрахунків, на підприємствах машинобудування фінансова стійкість ПАТ «Мотор Січ» стабільна, підприємство здатне платити поточні борги. У нього в подальшому існує можливість розширити своє виробництво. Це позитивно впливає на стан

корпоративної культури на підприємстві. Підприємство ПАТ «Запоріжтрансформатор» є фінансово нестійким. Оборотні активи не фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань, підприємство не має можливості розширити своє виробництво. Фінансово нестійкий стан підприємства негативно впливає на стан корпоративної культури. Тому в даному випадку необхідно переглянути свою стратегію, асортименту та цінову політику, сконцентрувати увагу на завоюванні нових ринків збуту та долучити нових партнерів по бізнесу до співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз у будівництві: навчальний посібник / К. В. Ізмайлова. – Київ: 2015. – 236 с.
2. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посібник: / Ю. М. Тютюнник. – Київ : Знання, 2012. – 815 с.
3. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник: / В. М. Шелудько.- 2-ге вид., стереотип. – Київ : Знання, 2013. – 376 с.
4. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон. – Тернопіль:, ТНЕУ, –2016 –304с.
5. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015.–156 с.
6. Череп А. В. Економічний аналіз. Навчальний посібник. / А. В. Череп. — Київ: Кондор, 2005. — 160 с.
7. Фінансовий аналіз: навч. посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. ; за заг. ред. І. О. Школьник. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
8. Загурський О. М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. / О. М. Загурський. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 472 с.

REFERENCES:

1. Izmaylova K. V. (2015). Finansovyy analiz u budivnytstvi [Financial Analysis in Construction]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Tyutyunnyk YU. M. (2012). Finansovyy analiz [Financial Analysis]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
3. Shelud'ko V. M. (2013). Finansovyy menedzhment [Financial management]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
4. Luchko M. R., Zhukevych S. M., Farion A. I. (2019). Finansovyy analiz [Financial

- analysis]. Ternopil: Don NUET [in Ukrainian].
5. Otenko I. P., Azarenkov H. F., Ivashchenko H. A. (2015) Finansovyy analiz [Financial analysis]. KHNEU: Don NUET [in Ukrainian].
 6. Cherep A. V. (2005). Ekonomichnyy analiz [Economic analysis]. Kyiv: Condor [in Ukrainian].
 7. Shkol'nyk I. O., Boyarko I. M., Deyneka O. V. (2016) Finansovyy analiz [Financial analysis]. Kyiv: Don NUET [in Ukrainian].
 8. Zahurs'kyu O. M. (2013). Finansovyy analiz [Financial analysis]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].